

Wat doet het Humanistisch Verbond?

door H. LIPS

met tekeningen van JO VAN PRAAG

dat nog klein is en groeien moet....

[2e druk, 1949]

Een hardnekkig misverstand

Er zijn vele misverstanden in de wereld. Soms zijn ze heel hardnekkig! Zo verkeren veel mensen nog altijd in de mening dat het Humanistisch Verbond een verzameling van knappe mensen is, die niets liever doen dan met elkaar over allerlei zwaarwichtige onderwerpen discussiëren. En terecht besluiten deze mensen dan: Dat is niets voor mij!

We willen in deze brochure een poging doen dit misverstand de wereld uit te helpen, door u precies te vertellen wat het Humanistisch Verbond is en vooral wat het doet. In de eerste plaats dan: De leden van het Verbond zijn heel gewone mensen, net zoals u en ik. U moest

...een verzameling
knappe mensen...

eens een kijkje in één van onze zomerkampen kunnen nemen! Als u de uitbundige vrolijkheid zag, die daar soms heerst, dan zou u spoedig genezen zijn van de gedachte dat Humanisten zulke zwaarwichtige mensen zijn. In ons Verbond zijn mensen uit allerlei kringen: kantoorbedienden, onderwijzers, ministers, handarbeiders, professoren, handelslieden, technici enz. Wat zoeken al deze mensen in het Humanistisch Verbond? Onze leden behoren als regel niet tot een kerkgenootschap, omdat ze het niet eens zijn met de daar verkondigde godsvoorstellingen. Dat betekent echter niet dat wij menen dat het leven alleen uit werken, eten, drinken, slapen enz. bestaat. Om het met een groot woord te zeggen: Wij erkennen het goede, het ware en het schone, maar zien deze niet als gaven van een almachtig God, maar als uitingen van de mens zelf. En die mens zien wij weer als onderdeel van het raadselachtige geheel dat men wereld of bestaan kan noemen. De Humanist werkt dan ook in een besef van eerbied voor de mens als drager van echt menselijke waarden. Daarom wil het Humanistisch Verbond een grote gemeenschap vormen van allen die buiten de kerken staan om gezamenlijk inzicht te verwerven in de zin van ons bestaan en om elkaar te steunen in de vele moeilijkheden die het leven ons biedt. U begrijpt dat zo'n gemeenschap niet alleen gebouwd kan zijn op woorden. Het gaat juist vaak om dat andere: metterdaad iets voor de medemens te betekenen. Hoeveel van ons ondervinden niet grote moeilijkheden? In het huwelijksleven, in de opvoeding van onze kinderen, door sociale omstandigheden, bij een ernstig ziek zijn, bij het bepalen van onze eigen houding temidden der politieke problemen? Van welke onschatbare waarde kan het dan zijn lid te zijn van een grote gemeenschap waar we steeds mensen

vinden, denkende vanuit dezelfde gezichtshoek, die bereid zijn samen te werken aan de oplossing van onze en anderer moeilijkheden. Het Humanistisch Verbond is nog jong. Het is eerst na de oorlog, in 1946, opgericht. Toch telt het op het ogenblik reeds duizenden mannen en vrouwen die gezamenlijk dit grote werk van praten en doen hebben aangepakt.

Praten en doen

Nog één misverstand moet eerst uit de weg geruimd worden alvorens wij u gaan vertellen over ons praktisch werk. De opvatting dat praten en doen altijd tegenstellingen zouden zijn. Laten we met enkele voorbeelden beginnen. Als een huis gebouwd moet worden, dat vele lastige constructies oplevert, zullen architect en aannemer waarschijnlijk eerst eens rustig met elkaar praten. In zekere zin zijn de tekeningen die de architect vervaardigt en die de aannemer nauwkeurig bestudeert ook een wijze van praten en overleggen. Niemand zal beweren dat dit praten een tegenstelling vormt met het doen, het bouwen, dat er op volgt, integendeel het behoort er logisch bij, het een kan niet zonder het ander.

*Als een man en een vrouw
in het huwelijk willen treden.*

Als een man en een vrouw in het huwelijk willen treden doen zij verstandig eerst in ernstige gesprekken vast te stellen wat zij van het huwelijk, van elkaar, en het leven verwachten. Een gesprek dat ook tijdens het huwelijk niet gestaakt kan worden en dat geenszins een tegenstelling vormt tot de praktijk van het huwelijksleven die uit vele kleine en grote daden bestaat. Vele huwelijken mislukken omdat men geen kans ziet of niet langer kans ziet met elkaar te praten.

Welnu zo is het ook met alles wat ons Verbond verricht. Praten

en doen behoren logisch bij elkaar. Willen we in staat zijn de enkele mens in zijn persoonlijke moeilijkheden te helpen, dan is naast belangstelling voor die mens, ook nodig dat we weten wat we van de mens in het algemeen verwachten, welke mogelijkheden we in hem veronderstellen. Dat is niet mogelijk zonder een diepgaande bezinning, zonder de opbouw van een mens- en wereldbeschouwing. Zo staan wij in het leven, nu eens bezinnend, overlegend en discussiërend met elkaar, dan weer in praktische activiteit. Maar steeds met een bezinnen en een activiteit die elkaar nodig hebben. Wie uit voorkeur voor de theorie meent dat alle praktische

arbeid onzin is heeft ongelijk, wie uit persoonlijke voorkeur voor praktisch werken alle bezinning slechts „gedaas” vindt heeft ook ongelijk.

Een moeilijkheid is dat er inderdaad vele mensen bestaan met een uitgesproken voorkeur voor bezinning of praktisch werk. Het eerste dat wij mogen vragen is dat beiden met de nodige zelfcritiek aan ons werk deelnemen, daarnaast, dat ons werk zo verscheiden is dat beiden toch tenslotte voldoening kunnen vinden.

Zo zult u lezer, nu wij u gaan vertellen over het werk van het Verbond, werk vinden van praten en doen. Uw eigen voorkeur zal uitmaken wat u het meest interesseert. Eén opmerking nog: Een enkele maal zullen we stuiten op iets dat het Verbond niet doet, iets dat we wel zouden moeten doen, maar dat we nog niet kunnen doen..... alvorens u meedoet.

Zondagochtend-Bijeenkomsten

Het Humanistisch Verbond telt ongeveer vijftig plaatselijke afdelingen, die we „gemeenschappen” noemen. Het is regel dat deze gemeenschappen één of twee keer per maand op Zondagmorgen samenkomen, met uitzondering van de drie zomermaanden. Wat is nu het doel van deze samenkomsten? Om nog zoveel mogelijk de kerk na te volgen? Dat zou ongeveer het domste zijn dat wij konden doen, immers de mensen die wij trekken zijn voor een groot deel uit de kerken weggegaan, omdat..... ze er genoeg van hadden. Bovendien de gelijkenis met de kerkbijeenkomsten berust alleen op gelijkheid van tijd, verder zijn onze bijeenkomsten van geheel andere aard. In tegenstelling tot de kerkdiensten, waar het in hoofdzaak gaat om verkondiging en uitlegging van de geopenbaarde waarheid, wordt in onze bijeenkomsten gezocht naar wat mensen aan waarheid kunnen opbrengen. Wij gaan daarbij uit van de gedachte dat dit zoeken in ieder aanwezig is. En hoe weinig geeft het dagelijkse leven met zijn vele beslommeringen ons daar de gelegenheid voor! Stelt u zich voor de onderwijzer in zijn woelige klas, de wetenschapsman in zijn laboratorium, de arbeider in de werkplaats, de huismoeder in haar drukke huishouden, hoe weinig gelegenheid krijgen deze mensen tot het overwegen van allerlei vragen die door en tijdens het werk opduiken, maar die door het werk ook zelf weer verdrongen worden, hoe weinig gelegenheid tot bezinning. Welnu dat is de bedoeling van onze Zondagochtendbijeenkomsten, om bewust van het gejaagde leven een enkele maal een uur af te nemen en door een heldere uiteenzetting of door een bewogen woord, nog eens weer te overwegen, waarom het un eigenlijk gaat in deze woelige wereld. Hoe vaak zullen onze eigen moeilijkheden dan ook in het algemene woord in behandeling komen! Op deze bijeenkomsten worden geen geleerde betogen gehouden, het gaat juist om de behandeling van die vragen, die ons afgezien van onze wetenschap-

pelijke ontwikkeling, afgezien van ons beroep, als mens interesseren. Daarom worden onze bijeenkomsten ook bezocht door wetenschapsmensen, handarbeiders, technici, handelslieden e.a. Hier is een spreken, een bezinning, van de grootste betekenis voor hen die praten en doen tot een harmonisch geheel in hun leven willen maken. In dit verband is het goed ook nog even te wijzen op de radio-toespraken die door mensen van ons Verbond iedere Zondagmorgen van 9.45 uur—10 uur voor de V.A.R.A.-microfoon worden uitgesproken. Uitzendingen waar vele tienduizenden mensen naar luisteren. Het is van zeer grote betekenis dat voor zoveel toehoorders de Humanistische kijk op de problemen nu ook eens goed geformuleerd naar voren kan komen. Denk niet dat dit mogelijk zou zijn zonder het bestaan van ons Verbond, waar ook onze sprekers door onderlinge uitwisseling van gedachten tenslotte zijn gekomen tot formuleringen die de moeite van het aanhoren en overwegen waard zijn. Ook op deze wijze werkt het Humanistisch Verbond aan de geestelijke opbouw van ons gehele volk.

Bouwen en Breken

Wij hebben tot nu toe alleen gewezen op het opbouwende werk dat het Humanistisch Verbond wil verrichten. Dat gebeurt b.v. op

Hoe vaak gaat niet in de bouwwereld de sloper aan de metselaar vooraf?

onze Zondagochtendbijeenkomsten, in radiolezingen, in ons maandblad „Mens en Wereld”, in cursussen en brochures en het wordt voortgezet in de persoonlijke ontmoeting. De leiding van het Verbond ziet in dit opbouwende werk ook haar voornaamste taak. Dat wil echter niet zeggen dat zo nu en dan ook niet eens afgebroken moet worden, wat dan een zeer nuttige arbeid kan zijn. Hoe vaak gaat in de bouwwereld de sloper niet aan de metselaar vooraf? Zijn er dan in het geestelijk leven van Nederland gedachten, die rijp zijn voor de sloper? Ik zal u er twee noemen: In de eerste plaats de gedachte dat Nederland een uitsluitend Christelijk land zou zijn en dat dus de Christenen het

recht zouden hebben eenzijdig hun stempel op de dingen te drukken. Enkele voorbeelden? We kennen in Nederland openbaar en bijzonder onderwijs. Het bijzonder onderwijs is voor $\pm 95\%$ Protestant of Katholiek onderwijs. Dit onderwijs wordt op dezelfde voet als het openbaar onderwijs bekostigd uit de staatskas. Niettegenstaande dit alles zijn er de laatste jaren, van Protestantse zijde, hardnekkig

pogingen gedaan om ook de openbare school tot een Christelijke, zij het dan vaag-Christelijke, school te maken. Het Humanistisch Verbond heeft zich toen, met anderen, daar tegen verzet. Het „Bijbelrapport” is een getuigenis van hoe ons Verbond ook in de afweer een positieve bijdrage poogt te geven.

Een ander voorbeeld: Vele mensen willen de vrije Zondag gebruiken voor ontspanning, sport en vele soortgelijke dingen. Onze Christelijke landgenoten doen dit niet. Dat is hun goed recht. Maar met welk recht leggen zij in vele streken van ons land anderen belemmeringen in de weg bij hun Zondagbesteding? Ook op dit gebied komt het Humanistisch Verbond op voor de rechten van de niet-kerkelijke mens. Deze rechten hangen ten nauwste samen met de erkenning van de Humanistische levensovertuiging naast de Protestantse en de Katholieke. Omdat het Humanistisch Verbond door zijn bestaan een mogelijkheid tot deze erkenning schept is het Verbond belangrijk voor allen die bewust niet behoren tot een of ander kerkgenootschap.

Nog een andere gedachte, nauw samenhangend met de eerste, vraagt sloperswerk. De onverdraagzaamheid in geestelijk — en dan vanzelf ook in praktisch opzicht — t.a.v. andersdenkenden. Weer voorbeelden? Ze zijn er in overvloed. In 1947 gaf het Episcopaat de jaarlijkse vastenbrief uit. Ditmaal werd o.a. geconstateerd dat ieder die niet in God gelooft uiteindelijk tot beestachtigheid moet geraken. Ook toen heeft ons Verbond fel gereageerd. En niet alleen in negatieve zin! In talrijke artikelen en redevoeringen hebben wij aangetoond hoe het Humanisme tot grote geestelijke rijkdom kan voeren en hoe juist de uit de vastenbrief sprekende onverdraagzaamheid een groot gevaar voor de geestelijke opbouw van ons volksleven is.

Eén ding staat daarbij echter voor ons steeds vast: Het is nimmer ons doel te breken. Doel is het positieve scheppen van een geestelijke levensmogelijkheid naast die der kerken. Beter dan welk negativisme, beter dan welk anti-papisme is dit ook een afweer tegen de gevaren die ons bedreigen. Waar nodig zullen wij breken, maar nimmer met wellust en altijd slechts met het doel meer ruimte te krijgen voor het bouwen.

Mens en Wereld

Het Humanisme is niet alleen een zaak van schone of minder schone theorieën, veel meer dan door zijn geleerdheid behoort de Humanist zich te onderscheiden door zijn levenswijze. Het gaat niet aan schone woorden te zeggen over eerbied voor de mens en het menselijke en in de praktijk des levens het tegengestelde van deze eerbied te tonen. Dat betekent niet dat Humanisten „brave” lieden zijn. Allerm minst. Met alle fouten, die de mens eigen zijn, maar toch steeds met een diep verlangen naar waarheid en gerechtigheid en vooral...

met enig geloof in de menselijke mogelijkheden, ondanks alles! Voor de Humanist is de mens niet het hoogste, maar wel uitgangspunt en werkterrein. De enkele mens heeft het wel heel moeilijk in deze tijd. Daarom kunnen wij deze enkele mens niet aan zijn lot overlaten, maar zullen we de vormen moeten vinden, die het in deze ingewikkelde wereld, waarin mensen gejaagd aan elkaar voorbijgaan, mogelijk maken dat de enkeling in nood een medemens naast zich vindt die echte belangstelling toont, bereid is te helpen en over de middelen beschikt die nodig zijn om te helpen. Zo'n organisatie-

Hoeveel brieven.....

vorm is de stichting „Mens en Wereld”, in het leven geroepen door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond. Een stichting die ontstaan is uit de praktijk des levens. Immers in de jaren die ons Verbond bestaat is dit werk vanzelf naar voren gekomen. Hoeveel brieven hebben onze bestuurders in deze jaren niet ontvangen van mensen uit allerlei gezinnen, maar ook en vooral van mensen uit ziekenhuizen, gevangenissen, dienstweigeraarskampen, kampen van politieke delinquenten, blindeninrichtingen, sanatoria enz. Mensen in moeilijkheden! Die van ons geen oplossing zwart op wit eisen, maar belangstelling en zo mogelijk wat geestelijke en soms ook sociale hulp. In onze gemeenschappen is men daarom met dit geestelijk-sociale werk begonnen, hier werkt men in een ziekenhuis, daar in een gevangenis, elders in een D.U.W.-kamp. Dat is niet een soort „liefdadigheid”. Materiële hulp staat in dit werk niet voorop. Men bedenke dat als regel daar waar materiële nood aanwezig is, geestelijke nood reeds aanwezig was of anders, in vele gevallen zeer spoedig ontstaat. De overheid kan dan niet veel doen, de hulp van mens tot mens is dan nodig. Maar dan ontstaat ook een groot gevaar: het dilettantisme. Onbekwame mensen die geestelijke nood willen lenigen, hoe goed bedoeld overigens, vergroten de moeilijkheden. Daarom moeten de mensen voor dit werk nauwkeurig worden uitgekozen en zo goed mogelijk geschoold. Daarmee is, in grote trekken de taak van de stichting „Mens en Wereld” aangegeven. Het bestuur, bijgestaan door een curatorium

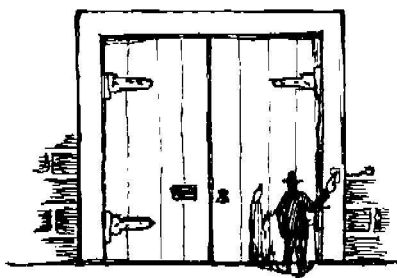
...dit is geen liefdadigheid

van deskundigen zoekt geschikte mensen, schoolt ze, verleent ze daarna toestemming om namens de stichting te werken, onderhoudt een goed contact met hen, geeft richting aan hun werk. Om dit werk plaatselijk te doen dóórdringen worden voorlopig in de grote gemeenten, bureaux opgericht, waarin een psychiater, een geestelijk raadsman en een sociaal werker samen werken, leiding geven aan het plaatselijk werk, contact houden met het centraal Curatorium. Zo ontwikkelt zich door de stuwung van het Humanistisch Verbond ook in buitenkerkelijk Nederland geestelijk-sociale arbeid van het hoogste belang. Zonder de inspiratie van een eigen levensvisie, de Humanistische, zou dit werk zeker niet mogelijk zijn.

Bezoek in Gevangenis, Ziekenhuis, Kampen . . .

In het vorig hoofdstukje noemden we reeds het bezoek in Gevangenis, Ziekenhuis en D.U.W.-kampen. Daarnaast zijn er nog vele andere inrichtingen, terwijl het ook van groot belang is dat contact wordt gezocht met de vele, vele gezinnen die in deze tijd vaak in grote geestelijke moeilijkheden verkeren. Eén woord, door bescheidenheid geboden, moet hier voorop: dit werk verkeert in ons Verbond nog zeer in de aanvangstoestand. Maar toch het begint reeds betekenis te krijgen, zozeer zelfs dat anderen er zich mee gaan bezighouden. Men wete goed: Het Humanistisch Verbond ziet als één van haar zeer belangrijke taken de erkenning te verkrijgen van dit werk van geestelijke verzorging op Humanistische grondslag. Nog te vaak horen wij de mening dat het Humanistisch Verbond een taak kan vinden in de verstandelijke ontwikkeling, desnoods ook nog in de culturele vorming, maar dat het geen taak heeft bij de „verzorging van het zieleheil”, wijl het daarvoor als niet-godsdienstige richting niet diep genoeg graaft en geen antwoord weet te geven op laatste levensvragen. Dit nu is voor ons onaanvaardbaar. Wij ontkennen dat zij die in God geloven reeds daarom diepzinniger zijn dan zij die niet in God geloven. Natuurlijk zullen pastoor en dominé als regel de godsdienstige mens beter tot steun en troost kunnen zijn dan de verzorger (Raadsman geheten) van het Humanistisch Verbond, maar even natuurlijk liggen bij de niet-godsdienstige mens de rollen omgekeerd.

Wat doen we nu in de practijk? Dat is heel verschillend, aangepast aan de plaatselijke omstandigheden. Er zijn enkele gevangenissen in het land waar door onze mensen lezingen worden gehouden, uit die lezingen ontstaat een gesprek, een briefwisseling, een contact. Zo is het ook in de ziekenhuizen. In enkele van deze inrichtingen komen onze bezoekers(sters) — buiten het gewone bezoekuur — bij de buitenkerkelijke patienten die daar om vragen. Wat deze bezoekers dan doen? Ook dat is weer heel verschillend, soms doe je met een enkel bloemetje al heel veel, soms volgt een diepgaand gesprek, weer een andere keer leest men iets voor, laat men wat

bezoek aan de gevangenis

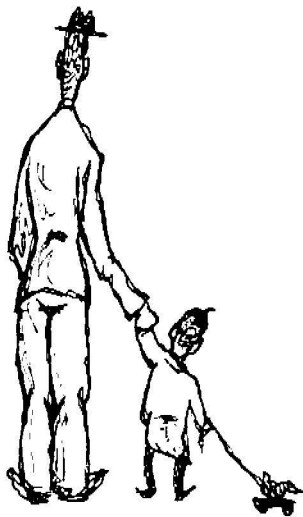
literatuur achter. Soms is het ook nodig voor de zieke wat boodschappen te doen, soms moet contact worden opgenomen met de familieleden.

Zo werken, in Humanistisch verband, enkele heel kleine groepjes, soms slechts een enkele mens. Maar meerderen in het land staan klaar om dit werk uit te breiden, nu het door de Stichting „Mens en Wereld” een verantwoorde vorm krijgt.

Hier ontstaat een stuk Humanistisch werk dat zeer belangrijk is. Immers hier kan men met een enkele, echte daad vaak meer zeggen dan met veel woorden. De Humanist gaat bij zijn werk uit van de eerbied voor de mens als scheppend wezen. Daarover zijn vele, schone woorden te zeggen. Maar als men zich de moeite getroost eens een half uur bij het ziekbed van een ander te zitten, eens een gesprek te voeren, althans belangstelling te tonen, behoeft men deze zieke niet meer te spréken over eerbied, die heeft het dan zo, door de eenvoudige daad, wel begrepen.

Soldaten en Kinderen

Enkele werkzaamheden mogen nog even apart worden genoemd. Het Humanistisch Verbond heeft zich, met andere organisaties, ingespannen om, in het Thuisfront Humanitas, de verzorging ter hand te nemen van de buitenkerkelijke militairen. Aanvankelijk richtte alle aandacht zich op de verzorging van de in Indonesië verblijvende soldaten, de verzending van pakketten en het schriftelijk contact nam in dit werk een grote plaats in. Later kwam vooral de zorg voor de gedemobiliseerden op de voorgrond. Nu ook dit werk ten einde geraakt, bezint het Thuisfront zich op een nieuwe taak. Militaire tehuizen voor buitenkerkelijken in Nederland zijn zeer gewenst! Welnu het Thuisfront Humanitas gaat dit aanpakken. In Amersfoort werd op 8 November 1950 het eerste Militaire Tehuis van het Thuisfront Humanitas geopend,

....in een Nederlands gezin...

Dordrecht zal weldra volgen. In beide gevallen behoorden leden van het Humanistisch Verbond tot de initiatiefnemers.

Het Buitenkerkelijk Bureau Pleegkinderen van het Humanistisch Verbond heeft voor buitenkerkelijk Nederland de verzorging op zich genomen van hulpbehoevende buitenlandse kinderen. Ruim duizend kinderen uit Frankrijk en Duitsland werden in een Nederlands gezin verzorgd. Zeker het is alles nog niet zo heel veel, maar met ander werk, we denken o.a. aan de in de A. H. Gerhardstichting ondernomen poging, om te komen tot een tehuis voor Ouden van dagen, die buitenkerkelijk zijn, is het genoeg om te beseffen dat, wie buitenkerkelijk is, niet zonder meer aan zijn lot wordt overgelaten of wordt geholpen in het kader der bekering.

Onze Culturele Taak

Het Humanisme doet niet alleen een beroep op het verstand van de mens, het is niet alleen een levensbeschouwing maar ook een levenshouding. Het is, in zekere zin, de houding van de onkerkelijke mens die zoekt naar een eigen levensstijl. Het is daarom begrijpelijk dat binnen het Humanistisch Verbond spoedig belangstelling ontstond voor allerlei practische cultuurvormen, we denken aan muziek, volkszang, volksdans, biologie, heemkennis e.a. Zo kreeg het culturele werk een plaats. Men vergisse zich niet. Er wordt in ons Verbond niet gemusiceerd, gezongen, gewandeld en gekampeerd omdat we deze dingen zelf zo belangrijk vinden. Wij kweken geen maniakken! Dit practisch culturele werk is een „bijkomstigheid”, maar een belangrijke bijkomstigheid in ons werk. Vele mensen komen eerst tot een begripen der dingen als zij deze benaderen door een eigen activiteit. In die zin heeft het practische culturele werk in ons Verbond een verwijzende taak, het wijst naar de grotere dingen die er achter staan. En het kweekt gemeenschapsgevoel! Een organisatie als ons Verbond kan niet bestaan zonder de groei van een diep saamhorigheidsgevoel tussen de leden. Het daadwerkelijk samen bezig zijn met muziek, zang, dans enz. is daartoe een zinvol middel. Zo moeten we b.v. de kampen zien die ons Verbond gedurende de zomermaanden organiseert. Stelt u zich voor een groep van ongeveer zestig mannen en vrouwen, gedurende een week bijeen in een prachtig gelegen vakantieoord of tentenkamp. Wat wordt er

...een groep van ongeveer
zestig mannen en vrouwen

in zo'n week onderling gepraat, gelachen, gezongen, gedanst en gewandeld. Daar komt de levensvreugde die de Humanist zo gul aanvaardt in allerlei uitingen naar voren. Wij zijn echter niet alleen pretmakers. In zo'n kamp ontstaan ook ogenblikken van bezinning, tijdens een enkele lezing, een goede voordracht, mooie muziek of rondom het kampvuur. Natuurlijk nemen niet alle leden van het Verbond aan dit werk deel, maar toch een groot aantal en dat groeit steeds. Wat de betekenis van dit alles is? We menen dit: Een grote onrust bekruipt ons als we zien hoe in deze tijd steeds meer mensen, los geslagen van de oude tradities, dreigen te vervallen tot een vlakke geesteloosheid. Met praten doe je daar niet veel tegen. Voor een deel is dat een maatschappelijk gevecht, maar niet geheel. Alleen met maatschappelijke verbeteringen komen we er niet. De vraag is of deze tijd weer kernen van mensen zal vinden met voldoende bezinningskracht, met voldoende sociale gevoeligheid, met voldoende culturele verantwoordelijkheid om als zuurdesem te werken in de grote massa. Daarvoor is o.a. nodig dat men inderdaad een cultureel bezit heeft, niet alleen passief, maar actief, zelf verworven. In dit verwerven van cultuur speelt dit eenvoudige culturele werk in kampen, weekends en andere samenkomsten een grote rol. Wie zo de muziek, zang, dans, biologie en heemkennis beziet begrijpt dat ze verre stijgen boven de waarde van wat muziek, zang en dans, omdat ze de mens als mens iets doen.

Midden in het volk

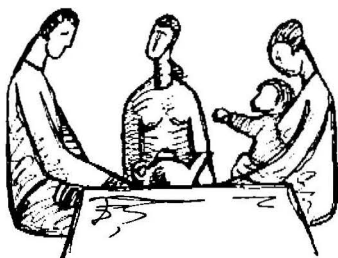

Midden in het volk

Ons Verbond tracht midden in het volk haar grote taak te volbrengen. De humanist van deze tijd sluit zich niet op in zijn studeerkamer. Willen wij iets bereiken dan zullen wij als gewone mensen in het leven van alledag naast elkaar moeten staan. Het leven van alledag! Hoevele moeilijkheden geeft het. Vaak moeilijkheden van stoffelijke aard, maar toch ook vele andere. Denken wij hier aan het grote terrein van opvoeding en onderwijs. Hoevele vaders en moeders worstelen iedere dag in hun gezin met opvoedingsmoeilijkheden, hoeveel onderwijzers en leraren staan in hun klas tegenover tal van onderwijsproblemen. Zo ingewikkeld zijn soms de kleinste moeilijkheden in deze tijd dat de enkeling ze niet meer aan kan. Daarom heeft hij steun. Steun van technici vaak, maar heel vaak ook de steun van mensen die zijn problemen zien vanuit een geestelijke achtergrond, die samenhang ontdekken, die de zin der dingen bloot leggen. Keren we terug tot het gezin. Hoevele problemen! De ver-

houding tussen man en vrouw, de opvoeding der kinderen, de viering van hoogtijdagen, de aanpassing aan de omringende wereld! Hoeveel begrip en oordeel vraagt dat niet? Hier geeft een organisatie als het Humanistisch Verbond een voorlichtende en stuwende taak. Niet door een soort zedepreiking, maar door het gezin op te nemen in een gemeenschap van mensen, waarin het gesprek over deze dingen vanzelf op gang komt. In het klein denken we aan onze familiecampen van de afgelopen zomer waar ouders en kinderen tezamen waren, de kinderen onder aparte leiding. De ouders hadden daardoor veel gelegenheid tot onderling en gemeenschappelijk gesprek, waarbij allerlei problemen uit het gezinsleven naar voren kwamen en besproken werden. In het groot denk ik aan onze plaatselijke gemeenschappen die ook in al hun werk het gezin kunnen opnemen en praktisch iets kunnen doen, b.v. het beleggen van gespreksavonden over het goede gezin, beter nog het organiseren van feesten met een diepere betekenis, waarbij het gehele gezin op de een of andere wijze betrokken wordt. Hoe nodig is dit alles in die duizenden gezinnen die zich op geen enkele wijze meer gebonden weten aan de oude Christelijke tradities.

We moeten erkennen dat de waarde van het gezin in de loop der tijden is verminderd, maar dat neemt niet weg dat nog altijd het gezin de kleinste gemeenschap met de beste opvoedingskansen blijft. Echter ook met de slechtste, want nergens kan ook zo veel bedorven worden als in het slechte gezin. Daarom hechten wij grote waarde aan de verbetering van het gezin. Natuurlijk ligt hier een geweldig arbeidsterrein, dat zeker niet lichtvaardig betreden mag worden. De vele deskundigen die het Humanistisch Verbond onder zijn leden telt zijn er waarborg voor dat deze voorzichtigheid betracht zal worden.

verbetering van het gezin...

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst

In het midden latend of bovenstaande uitspraak geheel juist is, kan toch gezegd worden dat ieder die zich bezig wil houden met de geestelijke opbouw van ons volk grote belangstelling moet hebben voor de jeugd. De geesteloosheid, het gebrek aan normbesef wordt tot een catastrofe als ze bezit gaan nemen van de jeugd. En wie durft zeggen dat dit gevaar niet aanwezig is? Op drieërlei wijze betreft het Humanistisch Verbond de jeugd bij zijn werk.

In de eerste plaats is er de Humanistische Jongerengemeenschap, een jongerenorganisatie binnen het Verbond. In verschillende grote plaatsen zijn thans jongerengroepen, die trachten, in de eigen sfeer

van de jeugd, de jongeren belangstelling te geven voor en inzicht in de problemen van deze tijd. Naast deze eigen jongerengroepen, werken in verschillende plaatsen, gedurende het winterseizoen z.g. vormingscursussen, waar jongeren van 12—20 jaar kennis kunnen maken met het Humanisme en de verschillende problemen die daar bij behoren.

Met dit werk bereiken wij uiteraard slechts een klein gedeelte van de jeugd. Daarnaast werkt het Humanistisch Verbond mee in de Moderne Jeugd Raad. Het doel van deze raad is coördinerend en stimulerend op te treden in die grote sector van jeugdwerk die niet behoort tot de Oecumenische of Katholieke Jeugdraad. Vooral de vorming van goede jeugdleiders staat daarbij op de voorgrond.

de niet-gegrepen jeugd

Ook moet genoemd worden de „dienst niet-gegrepen jeugd” van de M.J.R. Het is een feit dat zeer vele jongeren toch de weg niet vinden naar een of andere jeugdorganisatie, maar hun vrije uren doorbrengen op straat, voetbalveld enz. Het contact met deze jeugd is van zeer groot belang. Daarom tracht de „dienst niet-begrepen jeugd” in de grote steden, later wellicht ook in de kleinere steden en op het platteland, de z.g. „Anker”-huizen te stichten, waarin deze jeugd in haar vrije uren kan binnenlopen en door sport en andere dingen wordt vastgehouden, maar waarin toch ook het ernstige gesprek niet tot de uitzonderingen behoort. Deze huizen zijn momenteel in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam, terwijl men in Enschede spoedig hoopt te beginnen.

Men ziet, ook op dit terrein van jeugdverzorging heeft ons jonge Verbond, vanzelfsprekend in samenwerking met anderen, een belangrijke taak. De geestelijke en sociale verzorging der buitenkerkelijken krijgt ook door dit werk een betere kans.

Humanisering van het openbare leven

Het Humanistisch Verbond is geen politieke organisatie, evenals de kerkgenootschappen telt het vogels van diverse politieke pluimage. Wil dat nu ook zeggen dat, in het Verbond, de politiek ons koud laat? Allerm minst! Immers door de politiek worden een aantal zeer belangrijke dingen bepaald, die ons Verbond en ons Humanisten

zeer interesseren b.v. of ons land democratisch geregeerd zal worden of niet, of er sociale maatregelen genomen zullen worden die voor ieder mens een gunstige ontwikkelingsmogelijkheid bieden, of niet, of in ons land opvoeding en onderwijs op behoorlijk peil zullen staan, of niet. Men begrijpt dat het Humanistisch Verbond, ook al is het als zodanig niet geïnteresseerd in de partij-politiek toch aan de politiek in het algemeen niet kan voorbijgaan. Wat dan de taak van het Verbond in deze is? Aan iedere macht die zich in het openbare leven voordoet de eis te stellen dat ze voldoet aan die zedelijke eisen die uit het Humanisme kunnen worden afgeleid. Zo zal de Humanist en dus ook het ge-

..... vogels van diverse
plumage

organiseerd Humanisme aan al de machten van het openbare leven voortdurend de eis blijven stellen dat in dit leven de eerbied voor de mens als een der belangrijkste factoren tot uiting komt. Het Humanisme zal in het algemeen opkomen voor vrijheid, verdraagzaamheid en wederzijdse verantwoordelijkheid in het maatschappelijk leven. Nu is dat op zichzelf vrij vaag en daarom ziet ons Verbond het als één van haar taken belangrijke gebeurtenissen in het maatschappelijk leven onder de Humanistische loupe te nemen, zo scherp mogelijk geformuleerd er zijn mening over te zeggen en ook op deze wijze mede te werken aan de openbare meningsvorming in Humanistische geest. Het spreekt vanzelf dat men het daarvoor eerst onderling eens moet zijn en daardoor ontstaan een enkele keer in ons Verbond discussies die tot groot nut hebben dat mensen van verschillend partij-politiek inzicht elkaar naderen tot één formulering, op Humanistische basis, is gevonden. Zo heeft ons Verbond zich uitgesproken over „de gebeurtenissen van Praag” in 1948, over de berichten omtrent mishandeling in Indonesië, over het radiovraagstuk e.d. terwijl op ons congres in 1949 een uitvoerige discussie is gehouden over het Communisme, waarop een duidelijke verklaring kon worden uitgegeven, waarin niet bij voorbaat veroordeeld wordt, maar waarin op rustige doch principiële gronden wordt afgewezen wat in strijd is met het wezen van het Humanisme.

Ons Verbond kan niet anders dan zich intensief bezig houden met het openbare leven, wijl wij allen ervan overtuigd zijn dat een knus zich opsluiten in een Verbond voert tot steriliteit. Het gaat om de toekomst van West-Europa en daarmee voor een deel om de

toekomst der wereld. Als een zuurdesem heeft het Moderne Humanisme zijn taak in deze ontwikkelingsgang te verrichten. Hier ligt een groot terrein van praten en doen.

Meningovorming

Niet altijd blijft een uitspraak van ons Verbond tot een enkele formulering beperkt. Soms vraagt het ook veel tijd alvorens een bepaalde mening naar voren kan worden gebracht. Zo heeft een commissie, ingesteld door het Hoofdbestuur, thans twee jaren gewerkt en is een rapport klaar gekomen waarin een aantal deskundigen hun mening zeggen over de problemen van opvoeding en onderwijs. Het rapport zal voor het einde van 1950 gedrukt verschijnen.

Van zeer veel belang in de korte historie van ons Verbond is het z.g. „Bijbelrapport” geweest. Dat is verschenen juist in de tijd toen vanuit de synode der Hervormde Kerk een krachtige actie werd

....om de openbare school te kerstenen.....

gevoerd om de openbare school min of meer te kerstenen. Het Verbond heeft daar toen stelling tegen genomen. Het wees, vanzelfsprekend, de kerstening van de openbare school af en verzette zich ook tegen de invoering van het vak Bijbelkennis in het normale leerplan der lagere school. Daarmee ontkende het niet de betekenis die de Bijbelverhalen nu eenmaal hebben en het wees er op dat deze verhalen in de nu bestaande vakken kunnen worden naar voren gebracht, maar dat dan ook andere, in cultureel, geestelijk of zedelijk opzicht, belangrijke verhalen dienen te worden ingelast. Voor de middelbare scholen werd aangedrongen op de instelling van een lesuur waarin de leerlingen iets wordt verteld over de grote geestelijke stromingen binnen en buiten het land, over het Christendom dus, maar ook over het Humanisme en andere stromingen. Ook in deze dingen is de houding van ons Verbond niet eenzijdig, maar redelijk en verdraagzaam, en dat kan wijl er onzerzijds niet de minste behoefte aan bestaat de school of welk instituut ook te misbruiken voor een vroegtijdig forceren van de jeugd in een bepaalde richting. Nog een ander rapport is onlangs door ons Verbond uitgegeven n.l. een rapport over het echtscheidingsvraagstuk. Niemand zal

ontkennen dat hier een urgent probleem worden aangesneden, een probleem, waarover in Nederland de meningen verdeeld zijn. Daarom zal ook dit rapport een belangrijk aandeel leveren in de meningsvorming in ons land. De vele buitenkerkelijken die met dit probleem te maken hebben, ouders, onderwijzers, rechters, sociale werkers en vele anderen zullen er een toetssteen voor hun eigen gedachten in vinden en vaak een richtsnoer d.w.z. een houvast, temidden van de vele onzekerheden van de dagelijkse praktijk.

Wie zal dat betalen?

Wellicht hebt gij, lezer, al een enkele maal de vraag gesteld: Maar wie betaalt dat allemaal? Voor al dit werk is geld nodig en om dit werk te kunnen doen, moet men over een goed apparaat beschikken, dus..... dus lezer moeten we u zeggen dat naast enige subsidie b.v. bij het kinderwerk, dat voor een deel gefinancierd werd door de U.N.A.C., al het geld komt uit particuliere bronnen d.w.z. in de eerste plaats van onze eigen leden. Is de contributie dan zo hoog? Ja en neen. De minimum-contributie bedraagt f 5,— per jaar, dat is 10 cent per week, voor man en vrouw samen, dat is dus zeker geen hoge contributie. Wij staan op het standpunt dat niemand door gebrek aan geld buiten het Verbond mag blijven. Natuurlijk zijn er vele leden die meer, zelfs veel meer contributie betalen. Naast f 5,— komt ook f 100,— per jaar voor. Daarbij geldt voor ons steeds de regel: Ieder bepale zelf wat hij betalen kan! Verder wordt vaak voor bepaalde doeleinden geld bij elkaar gebracht. Zo zijn voor het werk voor de buitenlandse pleegkinderen duizenden guldens ingezameld. Toch is al dat geld als regel niet voldoende om ons uitgebreide werk te financieren. Van tijd tot tijd zijn dus speciale inkomsten nodig. In de eerste 4 jaren van het bestaan van het Verbond is, naast de contributies, door leden en belangstellenden een bedrag van f 80.000,— bijeengebracht. Dit geld heeft vele werkzaamheden mogelijk gemaakt. Men onderschatte dit niet. Dat er in buitenkerkelijk Nederland tot nu toe vele dingen ontbraken, goede dingen, die in kerkelijk Nederland wel bestonden, was ook een kwestie van geld. En nog horen wij van allerlei mensen de verzuchting: ja maar, het geld! Wij willen niet graag beweren dat het Verbond financieel alles in kannen en kruiken heeft, integendeel, maar toch, hier is een begin

Ja, maar het geld.

gemaakt! Het is dan ook een zaak van uitnemend belang, dat men in buitenkerkelijk Nederland gaat beseffen dat grote dingen door grote offers tot stand moeten worden gebracht.

Dat neemt niet weg dat er onzerzijds bij voortduring op aangedrongen wordt bij overheidsinstanties e.a. dat ook dit werk op Humanistische basis gesubsidieerd dient te worden. Enkele malen hebben we daar reeds succes mee gehad. Naarmate ons werk groeit, d.w.z. naarmate een grote groep van buitenkerkelijken zelf bijdraagt, zal ook deze subsidie groter kunnen worden, daar men als regel in overheidsinstanties de waarde van ons werk, naast dat van Protestantse en Katholieke zijde, zeer wel inziet.

Wat doet Gij?

Wij hebben u in deze brochure meegenomen op een korte wandelingetje door ons werk. Zoals het meestal gaat in het leven, wij hebben geen tijd gehad om bij ieder punt lang en rustig stil te staan, veel aardige zijpaadjes zijn we maar voorbijgegaan. Wij hopen dat u niettemin de indruk hebt gekregen: Hier groeit een groot en veelzijdig stuk werk, dat voor de geestelijke welvaart van ons gehele volk van de allerhoogste betekenis is.

Mogen wij u nu een enkel cijfer noemen? Bij de volkstelling in 1947 is gebleken dat 17 % der

Nederlandse bevolking zich buitenkerkelijk noemt. Dat betekent: één miljoen, zes honderd duizend mensen. Rekenen we dat er nog vele duizenden zijn die bij een volkstelling nog wel opgeven dat ze tot een kerkgenootschap behoren, maar die zich in werkelijkheid volkomen als buitenkerkelijk gedragen dan is het geen grote waag het totaal aantal der buitenkerkelijken te stellen op minstens twee miljoen. Twee miljoen mensen die zich niet langer gebonden weten door het geloof en de traditie der kerkgenootschappen. Laat ons daarom niet juichen! Te groot zijn de gevaren waarvoor deze mensen in deze tijd van geesteloosheid komen te staan. Het grote doel van ons Verbond is dan ook voor deze mensen iets te betekenen. Iets te betekenen door het leggen van een eigen geestelijke, Humanistische grondslag, door het bouwen van een grote gemeenschap op deze grondslag, waarbinnen al die culturele en sociaal-paedagogische arbeid mogelijk is die de enkeling zekerheid geeft

Wat doet U?

dat hij niet alleen staat in de wereld, maar met vele gelijkgezinden kan komen tot verdieping, tot het bezit van geestelijke rijkdom, en daardoor tot levensgeluk. Wij vragen u en inzonderheid vragen wij het aan de buitenkerkelijken in Nederland: Blijft u daarbij afzijdig?

U kunt onze beginselverklaring lezen in de brochure: Beginsel en Doel. Als ge het niet met deze beginselen eens zijt, vragen wij u niet tot ons Verbond toe te treden, maar zijt ge het wel met ons eens, dan vragen wij u met grote nadruk: Waarom helpt ge ons niet? Hebt ge voor u zelf ons Verbond niet nodig? Het is mogelijk,

maar bedenk dan dat er vele duizenden in den lande zij die u wel nodig hebben, u en ons samen!

Wij hebben u inzage gegeven in ons werk, dat nog klein is, maar dat groeien moet. U weet thans wat wij doen, wij vragen u tot afscheid:

Wat doet Gij?

...dat nog klein is en groeien moet...

Ons Centraal Bureau is gevestigd: Bleijenburgstraat 1, Utrecht.
Tel. 10163. Giro no. 304960 (t.n.v. Humanistisch Verbond).